

Svenska
Läkaresällskapet

2025-09-08

Regeringskansliet
Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sl@regeringskansliet.se

Yttrande över delbetänkandet Säkerställ tillgången till läkemedel – förordnande och utlämnande i bristsituationer SOU 2025:43.

Svenska läkaresällskapet har beretts möjlighet att yttra sig över remissen Säkerställ tillgången till läkemedel – förordnande och utlämnande i bristsituationer.

Sammanfattning

Rester och brister av läkemedel är sedan flera år mycket vanligt och är utmanande för både sjukvård och patienter. Flera nationella initiativ har tagits för att stärka beredskapen av hantering av rest och brist bland annat genom förstärkt lagerhållning och förbättrad information kring behandlingsalternativ på samtliga nivåer, från tillverkning och distribution till patientens egen lagerhållning. I föreliggande delbetänkande utreds möjligheterna för Läkemedelsverket att tillfälligt begränsa förordnande (utfärda recept eller rekvirera) och utlämning (att via recept eller rekvisition lämna ut läkemedel på apotek) av läkemedel som det är brist på. Utredaren föreslår att Läkemedelsverket, genom komplettering av läkemedelslagen och läkemedelsförordningen, ges bemyndigande att vid behov, om det är nödvändigt för att skydda liv och hälsa, tillfälligt begränsa förordnande och utlämnande av såväl human- som veterinärmedicinska läkemedel i bristsituation. Syftet är att säkerställa att de som har störst behov av läkemedlet får tillgång till det på ett jämlikt sätt.

Möjliga sätt att utforma begränsningar:

- Begränsa forskrivningsrätten av ett läkemedel till en viss yrkesgrupp eller specialitet
- Begränsa forskrivningsrätten och/eller utlämnandet av läkemedel på apotek till en viss
 - diagnos/behandlingsindikation
 - grupp av patienter eller djur
 - mängd av läkemedel

Begränsningar ska kunna meddelas gällande en eller flera av dessa delar. Systemstöd i befintliga journalsystem behöver finnas för att begränsningar ska vara möjliga att implementera och efterleva. IVO, Läkemedelsverket och länsstyrelserna föreslås ha

tillsynsansvar för föreskrifter som Läkemedelsverket utfärdar i bristsituation. Utredningen kommer att lämna ytterligare förslag i sitt slutbetänkande kring de hinder man idag ser (tillgång till relevanta uppgifter) för att myndigheterna ska kunna utföra sitt tillsynsuppdrag.

Det finns behov av att tillfälligt kunna begränsa förordnande och utlämnande av läkemedel i vissa bristsituationer.

De senaste åren har det vid flera tillfällen uppstått brist på läkemedel där professionen i form av professionsföreningar och läkemedelskommittéerna via LOK-nätverket (Läkemedelskommittéordförandekollegiet) på eget initiativ, i samverkan med aktörer inom läkemedelsdistributionskedjan tagit fram riktlinjer som de facto inneburit begränsning av förskrivnings-, och rekvisitionsrätt samt utlämnande. Man har genom aktörernas frivilliga efterlevnad kunnat använda samtliga ovan beskrivna begränsningsmekanismer och även genomfört prioritering mellan patientgrupper. Detta arbete har krävt stora resurser inte minst på grund av bristande stödstrukturer för informationsinhämtning.

Svenska Läkaresällskapet ser därför positivt på att man utreder möjligheten för myndigheter att förbättra tillgången av läkemedel till de som har störst behov av läkemedlet i samband med brist.

Dessutom är det glädjande att utredningen föreslår att e-hälsomyndigheten ges uppdrag att utforma systemstöd. Svenska läkaresällskapet betonar dock att utformandet av ett systemstöd inte får fördröja besluten kring begränsning av förordnande och utlämnande

Svenska läkaresällskapet instämmer i att det finns behov av att kunna begränsa förordnande och utlämnande av läkemedel i vissa bristsituationer. Detta bör vara ett av flera verktyg och måste kunna användas förebyggande för att spara läkemedel så länge som bristsituationen kvarstår. Det måste också finnas klara rutiner för beslutsprocessen så att åtgärder snabbt kan vara på plats och kommuniceras effektivt.

Vi betonar dock att beslut om att begränsa förordnande och utlämnande måste föregås av ett transparent beslut gällande vilka grupper som ska prioriteras vid en begränsning. Man behöver också beskriva på vilka grunder och i vilka situationer ska Läkemedelsverket kunna fatta beslut som många gånger kommer kräva svåra etiska avväganden. Detta finns inte adresserat i utredningens delbetänkande.

Kommentarer till enskilda stycken:

3.8.1. Konsekvenser för patienterna

En fördel med att begränsa rätten att förordna istället för att begränsa möjligheten att lämna ut är att färre patienter riskerar att behöva komma till

öppenvårdsapoteket med recept på läkemedel som apoteket nekar att lämna ut. Det kan i sin tur medföra att färre patienter behöver ta kontakt med förskrivaren igen”

Detta gäller enbart nyskrivna recept, giltiga befintliga recept kommer behöva kunna begränsas för utlämning, dvs både förskrivning och utlämning behöver kunna begränsas för att insatsen ska få full effekt och det inte ska bli en ojämlik hantering

3.8.3 Konsekvenser för statliga myndigheter

”Utredningen bedömer att myndigheten initialt behöver ta fram nya processer, rutiner och arbetssätt som ska gälla. Utredningen bedömer även att Läkemedelsverket behöver informera och samråda med berörda aktörer om beslut som fattas med stöd av bemyndigandet. Det handlar bland annat om att informera vårdgivare, regioner, apoteken och personal som berörs av besluten”

Beslut om att begränsa förordnande och utlämnande måste föregås av beslut om prioritering – hur görs detta, på vilka grunder och av vem? Vilken etisk plattform ska användas och hur sker avstämning med representanter för humansjukvård respektive veterinärsjukvård?

3.8.6 Konsekvenser för förskrivare

Så länge det inte finns inbyggda systemstöd som helt förhindrar/stoppar förordnande av läkemedel, kommer det behövas en möjlighet att begränsa utlämnandet från apotek. Man behöver också fundera på hur en dispenshantering ska fungera så att inte eventuella absoluta hinder i systemstöden gör det omöjligt att förordna/expediera begränsade läkemedel.

Svenska Läkaresällskapet

Catharina Ihre Lundgren
Ordförande

Christina Fischer
SLS läkemedelskommitté